

Psychology of Fear and Security in International Politics

Authors

Sadegh Shahvarpoor Najafabadi^{1*}

Hamed Mohagheghnia²

Reza ghanavati³

1. PhD student, Department of International Relations, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.

2. Assistant Professor, Department of Political Science, Faculty of Literature and Humanities, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.

3. Master of Geography and Urban Planning.

Abstract

The aim of this article is to examine how governments can use fear as a tool to influence public behavior and attitudes, and how this process can lead to transformations in international relations and international security policies. This research also analyzes some of the negative and long-term consequences of using fear in policymaking and highlights the ethical and legal challenges associated with it. The methodology of this research is qualitative analysis, which examines the impact of collective fear on securitization and security policies in the United States after the September 11, 2001 attacks. Using qualitative content analysis, the findings indicate that governments use fear as a tool to legitimize security policies and present it as a means to advance objectives that are controversial within society. Negative consequences of using fear in policymaking include the weakening of civil rights, increased government powers, violations of privacy, and more. In conclusion, based on the findings, the research emphasizes that fear-based securitization can have negative impacts on international human rights as well.

Keywords: Social Psychology, Securitization, Fear, International Politics

***Corresponding Author:** Sadegh Shahvarpoor najafabadi, PhD student, Department of International Relations, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran. keymas0065@gmail.com

Citation: Shahvarpoor najafabadi, Sadegh, Mohagheghnia, Hamed, ghanavati, Reza. (2025). Psychology of fear and security in international politics. *Scientific Journal of Social Psychology*, 74 (12), 31-46.

Extended Abstract

Introduction

Fear, as one of the most fundamental and instinctive human emotions, plays a fundamental role in shaping individual and social behavior. This emotion, which often appears as a reaction to threats or uncertainty about the future, can significantly influence individual and collective decision-making, attitudes, and behaviors. In the field of social psychology, fear is particularly important in collective and group contexts; because individuals in groups often show similar reactions to threats and dangers, and this can lead to specific collective and social behaviors that affect social and political decisions. In the field of international politics, fear becomes a powerful tool to influence public opinion and gain support for specific policies. In fact, governments and politicians can use fear as a means to justify and legitimize security, military, or even legal changes. This process, specifically referred to in international relations literature as “securitization,” refers to the transformation of ordinary, non-security issues into security threats. Securitization generally occurs when a powerful state or group presents an issue as a threat to national or international security and uses it to garner public support and establish security policies. The link between fear management theory and securitization theory is

particularly important in the analysis of political and social processes in crisis situations. On the one hand, fear management theory explains how fear can subconsciously influence public opinion and force individuals to accept certain policies. On the other hand, securitization theory emphasizes that governments can use collective fear as a tool to gain public support and implement their own security policies. Securitization theory also suggests that when a threat is widely perceived as a threat to security, it can trigger major changes in international politics and relations. For example, when countries perceive themselves to be under external threat, they may effectively seek to strengthen security cooperation with other countries or increase their military power. These changes can be particularly evident in global crises such as the North Korean nuclear crisis, civil wars in the Middle East, or humanitarian crises caused by terrorism.

Material and Metod

The research method of this study is a combination of qualitative and quantitative analysis that examines the impact of collective fear on security and security policies in the United States after the attacks of September 11, 2001. To answer these questions, documentary analysis and media content analysis methods have been used. In this study, official documents of the United States government, enacted laws such as the Patriot Act, and political speeches of senior officials have been examined to analyze how the government responded to terrorist and security threats. Also, media content analysis is a main component of this research. Since the media play an important role in representing threats and reinforcing collective fear, it is of particular importance to examine the media coverage of the September 11 attacks and the messages published by major media outlets such as CNN and the New York Times. This analysis focuses in particular on news articles, images, and special reports after the attacks to show how the media contributed to creating a climate of public fear and anxiety.

Discussion and Conclusion

After the September 11 attacks, public fear and anxiety in the United States reached its peak. The American people felt that their country might be the target of further attacks by terrorist groups. In this situation, the US government and political elites, taking advantage of this collective fear, were able to introduce the threat of terrorism as a critical threat to national and global security and accordingly adopt and implement new security policies. These policies not only led to major changes in the way terrorism was dealt with, but also had major effects on the international and domestic relations of the United States. One of the most important tools that the US government used to reinforce public fear of the threat of terrorism was the media. The media, especially television and newspapers, played a significant role in representing the terrorist threat. In the hours and days following the September 11 attacks, the media provided extensive, up-to-the-minute coverage of the attacks, publishing images and reports of terrorism, destruction, and devastation. This extensive coverage, in particular, included repeated depictions of the planes hitting the Twin Towers in New York, which heightened public fear and panic in the United States. This process allowed the threat of terrorism to be perceived in the minds of the American public as a constant and imminent threat, and allowed the government to present its policies as necessary and urgent solutions to counter this threat. These policies and security measures have faced criticism in the long term. Many domestic and international analysts and critics believed that using fear to justify military wars

and strict domestic measures may have serious negative consequences for the United States. In particular, there was much criticism of the Iraq War, which some believed had spread instability and intensified terrorism in the Middle East region instead of reducing threats. Also, increased surveillance and restrictions on human rights within the country have caused many people, especially among minority groups, to worry about the loss of their civil liberties. Although securitization may temporarily reduce threats and enhance the sense of security in society, this process also has many negative consequences. One of the most important negative consequences of securitization is the weakening of civil rights. Globally, the negative consequences of securitization include the spread of militarization and increased international tensions. In many cases, governments easily justify wars and military interventions by using external threats and collective fear of them. These interventions can lead to the spread of instability in different regions of the world and the escalation of tensions and conflicts. Especially in global crises such as the wars in Afghanistan and Iraq, the use of collective fear of terrorism to justify military interventions and attacks on other countries has led to increased instability in different regions and the emergence of new crises. To deal with security threats, governments often enact laws and regulations that may directly harm individual rights and civil liberties. Especially in situations where fear of security threats spreads in society, governments may temporarily increase their powers, which can lead to more extensive surveillance, privacy violations, and unlawful detentions. The link between social psychology and security construction shows that the feeling of fear in international politics is not a natural and spontaneous thing, but the product of a complex interaction of perception, identity, discourse and interests. Hence, understanding the psychological dimensions of fear can lead to a more critical analysis of security strategies and the means of generating legitimacy in international politics. It must be acknowledged that collective fear as a tool of power in security policies has complex effects on societies, states and international relations. On the one hand, using fear to impose security policies on public opinion can increase support for these policies and reduce resistance to them. On the other hand, this process can lead to many negative consequences such as weakening individual rights, increasing state surveillance and the spread of militarism at the global level. Therefore, it is essential that governments, in the face of security threats, in addition to taking effective measures to counter threats, pay more attention to protecting citizen rights and civil liberties and avoid exploiting fear as a tool to justify security policies.

This article shows that collective fear can be used as an effective and vital tool for politicians in the process of security building. In situations where security threats appear serious, creating a public atmosphere of fear can allow governments and politicians to impose certain policies on public opinion. This process not only generates support for security measures, but can also lead to the acceleration of the adoption of new laws, military interventions, and the expansion of state surveillance. In this regard, the use of collective fear not only causes a change in political and social priorities, but can also play a prominent role in uniting people and building consensus in support of states in crisis situations and international crises. However, this powerful tool, if used inappropriately and excessively, can have widespread negative consequences for societies, individual rights, and democracy. When governments systematically use fear to advance their goals, society is exposed to an unstable psychological state whose effects go beyond superficial anxiety or worry. In this situation, fear functions not as a natural response to danger, but as a political and cultural tool. Social psychology tells us that fear in such situations becomes a social

norm; a norm in which people learn how to think, how to behave, and what to fear. This causes fear to become internalized and embedded in the mental and emotional structure of individuals. One of the most important consequences of this situation is an increase in cognitive bias. When people are constantly exposed to messages that highlight dangers, the brain tends to process threatening information more and ignore reassuring or neutral information. This causes the person to always perceive the world as threatening, even if this is not the case in reality. In social psychology, this phenomenon is known as negativity bias. This bias gradually increases the feeling of danger, insecurity, and chronic distrust that severely undermines people's mental health. In such conditions, social trust, which is the backbone of human relationships and social interactions, gradually erodes. Instead of trusting each other and social institutions, citizens feel that everyone can be a threat; whether immigrants, minorities, political critics, or even neighbors. In a society governed by fear, people are constantly "protecting" themselves, and this protection is more psychological and mental than real. The person is in a constant state of "hypervigilance"; that is, they are always waiting for a bad incident, a major betrayal, or a hidden threat. This situation severely depletes mental health and makes the person suffer from mental exhaustion and inability to interact normally with the surrounding environment. One way to address these problems is to promote transparency in security policies and processes. Governments should communicate clearly and honestly with the public about real threats and the policies proposed to address them. In this context, establishing mechanisms for public participation in security decision-making can help reduce fear and anxiety in society. For example, transparency about the objectives of military operations, legal and regulatory limitations, and the potential impact of these measures on individual freedoms can help increase public trust and prevent potential abuses. Raising public awareness is another important way to reduce the abuse of fear and mitigate its negative consequences. Public education on various security issues, civil rights, and crisis management methods can help society distinguish real threats from fabricated or exaggerated threats. This awareness can protect people from political exploitation of fear and enable individuals to respond more rationally and more informedly in the event of security crises. Finally, the use of collective fear as a tool for security requires caution and responsibility. While fear can lead to convergence and acceptance of policies, this must be accompanied by consideration of human rights and individual freedoms. Governments must ensure that in times of crisis, the security policies they adopt are balanced in a way that not only ensures public security, but also preserves individual rights and social freedoms. This balance can help maintain social and democratic solidarity in societies and prevent further crises. Overall, the use of collective fear in policymaking is a double-edged sword that can affect societies both positively and negatively. It is essential that governments use this tool with caution and avoid creating unfounded and unjustified fears. Instead of exploiting fear to impose policies, awareness, transparency, and public trust should be created to prevent negative consequences and the weakening of democracy. In sum, the state and organized use of fear weakens the mental health of society at its various levels, from individual to collective, from cognitive to emotional, and from behavioral to identity. A society in which fear is a tool of politics gradually becomes a sick, isolated, uncreative, and disconnected society. A society that is more concerned with survival than with progress; and survival, if accompanied by a worn-out psyche and a fearful mind, is itself a threat to the future.

روانشناسی ترس و امنیت سازی در سیاست بین الملل

نویسندگان

صادق شاهوارپور نجف آبادی^{۱*}حامد محقق نیا^۲رضا قنوتی^۳

۱. دانشجوی دکتری گروه روابط بین الملل، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

۲. استادیار گروه علوم سیاسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

۳. کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری.

چکیده

هدف این مقاله بررسی این نکته است که چگونه دولت‌ها می‌توانند از ترس به عنوان ابزاری برای تأثیرگذاری بر رفتار و نگرش‌های عمومی استفاده کنند و چگونه این فرآیند می‌تواند منجر به تحولاتی در روابط بین‌الملل و سیاست‌های امنیتی بین‌المللی گردد. این پژوهش همچنین به تحلیل برخی از پیامدهای منفی و بلندمدت استفاده از ترس در سیاست‌گذاری‌ها می‌پردازد و به چالش‌های اخلاقی و حقوقی آن اشاره می‌کند. روش این تحقیق از نوع تحلیل کیفی بود که به بررسی تأثیر ترس جمعی بر امنیت‌سازی و سیاست‌های امنیتی در آمریکا پس از حملات ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ می‌پردازد. با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی، یافته‌ها نشان دهنده این مساله می‌باشند که دولت‌ها از ترس به عنوان ابزاری برای مشروعیت‌بخشی به سیاست‌های امنیتی استفاده و آن را به عنوان ابزاری برای پیشبرد اهدافی که در بین جامعه چالش برانگیز است می‌نمایند. از جمله پیامدهای منفی استفاده از ترس در سیاست‌گذاری‌ها می‌توان به تضعیف حقوق شهروندی، افزایش اختیارات دولت، نقض حریم خصوصی و غیره اشاره نمود. در پایان این پژوهش با توجه به داده‌های یافت شده به عنوان نتیجه تأکید گردید که امنیت‌سازی مبتنی بر ترس می‌تواند تأثیرات منفی بر حقوق بشر بین‌المللی نیز داشته باشد.

واژگان کلیدی: روانشناسی اجتماعی، امنیت‌سازی، ترس، سیاست بین‌الملل

*نویسنده مسئول: صادق شاهوارپور نجف آبادی، استادیار گروه علوم سیاسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

keymas0065@gmail.com

استناد به این مقاله: شاهوارپور نجف آبادی، صادق، محقق نیا، حامد، قنوتی، رضا. (۱۴۰۳). روانشناسی ترس و امنیت‌سازی در سیاست بین‌الملل. نشریه روانشناسی اجتماعی، ۷۴ (۱۲)، ۳۱-۴۶.

مقدمه

ترس، به عنوان یکی از بنیادی‌ترین و غریزی‌ترین احساسات انسانی، نقش اساسی در شکل‌دهی رفتار فردی و اجتماعی ایفا می‌کند. این احساس که اغلب به عنوان واکنشی به تهدیدات یا عدم اطمینان نسبت به آینده پدیدار می‌شود، می‌تواند به طور چشمگیری بر تصمیم‌گیری‌ها، نگرش‌ها و رفتارهای فردی و جمعی تأثیر بگذارد. در حوزه روانشناسی اجتماعی، ترس به ویژه در زمینه‌های جمعی و گروهی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ زیرا افراد در گروه‌ها اغلب واکنش‌های مشابهی نسبت به تهدیدات و خطرات نشان می‌دهند و این می‌تواند منجر به رفتارهای جمعی و اجتماعی خاصی شود که بر تصمیمات اجتماعی و سیاسی اثر می‌گذارد. در عرصه سیاست بین‌الملل، ترس به ابزاری قدرتمند برای تأثیرگذاری بر افکار عمومی و جلب حمایت از سیاست‌های خاص تبدیل می‌شود. در واقع، دولت‌ها و سیاستمداران می‌توانند از ترس به عنوان یک وسیله برای توجیه و مشروعیت‌بخشی به اقدامات امنیتی، نظامی یا حتی تغییرات قانونی بهره ببرند. این فرآیند که در ادبیات روابط بین‌الملل به طور خاص به آن «امنیت‌سازی» گفته می‌شود، به معنای تبدیل موضوعات عادی و غیرامنیتی به تهدیدات امنیتی است. امنیت‌سازی

به‌طور کلی زمانی اتفاق می‌افتد که یک دولت یا گروه قدرت‌مند، یک موضوع را به‌عنوان تهدیدی برای امنیت ملی یا بین‌المللی معرفی کرده و از آن برای جلب حمایت عمومی و تأسیس سیاست‌های امنیتی بهره می‌برد (وانگ، ژو، فو، شی و همکاران^۱، ۲۰۲۳).

این مسئله نشان می‌دهد که چگونه تهدیدات، که ممکن است در ابتدا مبهم و غیرواقعی به نظر برسند، به‌وسیله‌ی ترس جمعی و ابزارهای روانشناسی اجتماعی به واقعیت‌هایی تبدیل می‌شوند که سیاست‌ها و اقدامات عملی خاصی را به دنبال دارند. یکی از برجسته‌ترین نمونه‌های امنیت‌سازی که در آن ترس جمعی به‌طور گسترده در سطح اجتماعی تقویت شد، حملات تروریستی ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ به ایالات متحده است. این حملات، که منجر به کشته‌شدن هزاران نفر شد، به‌طور معناداری تأثیر زیادی بر سیاست‌های داخلی و خارجی ایالات متحده گذاشت. ترس از تروریسم به‌ویژه در آمریکا، به‌عنوان یک تهدید بزرگ و فوری به‌وسیله رسانه‌ها و نخبگان سیاسی تقویت شد و همین امر موجب شد که سیاست‌های امنیتی جدیدی در سطح جهانی شکل گیرد. افزایش نظارت‌ها و مقررات امنیتی، به‌ویژه در فرودگاه‌ها، و تصویب قانون میهن‌پرستی نمونه‌های بارزی از امنیت‌سازی مبتنی بر ترس هستند. این سیاست‌ها، که در فضای مملو از ترس و نگرانی عمومی شکل گرفتند، نه تنها تأثیر زیادی بر امنیت داخلی آمریکا داشتند، بلکه به‌شدت روابط بین‌المللی را نیز تحت تأثیر قرار دادند (بهارالدین، محمد و کریم^۲، ۲۰۲۰).

پیوند میان نظریه مدیریت ترس و نظریه امنیت‌سازی به‌ویژه در تحلیل فرآیندهای سیاسی و اجتماعی در موقعیت‌های بحرانی اهمیت زیادی دارد. از یک سو، نظریه مدیریت ترس توضیح می‌دهد که چگونه ترس می‌تواند به‌طور ناخودآگاه بر افکار عمومی اثر بگذارد و افراد را به پذیرش سیاست‌های خاص وادار کند. از سوی دیگر، نظریه امنیت‌سازی تأکید دارد که دولت‌ها می‌توانند از ترس جمعی به‌عنوان ابزاری برای جلب حمایت عمومی و اعمال سیاست‌های امنیتی خاص خود استفاده کنند (تروف، حمیداله، جنکینس، خوشار^۳، ۲۰۲۰).

در واقع، این دو نظریه در کنار یکدیگر می‌توانند چارچوبی جامع برای درک چگونگی تعامل ترس و سیاست‌های امنیتی فراهم آورند. هنگامی که ترس در سطح جامعه ایجاد می‌شود، دولت‌ها می‌توانند آن را به‌عنوان یک فرصت برای اعمال تغییرات در سیاست‌های داخلی و خارجی خود استفاده کنند، به‌ویژه وقتی که این ترس از یک تهدید خاص، مانند تروریسم، جنگ یا بحران‌های اقتصادی ناشی می‌شود (تیرادو، مورنو، فوئنسس، رودریگز، هرناندز^۴، ۲۰۲۳).

در فرآیند امنیت‌سازی، دولت‌ها با برجسته کردن تهدیدات خاص، از طریق نهادهای مختلف، رسانه‌ها، و سخنران‌های عمومی، این تهدیدات را به موضوعات امنیتی تبدیل می‌کنند که نیازمند واکنش فوری هستند (لی، وایجی و بینگ یوان^۵، ۲۰۲۲). در اینجا، روانشناسی ترس می‌تواند به تقویت این فرآیند کمک کند، زیرا ترس و نگرانی از تهدیدات به‌ویژه در بحران‌ها می‌تواند مردم را به پذیرش سیاست‌هایی استفاده کنند که در شرایط عادی شاید با مقاومت عمومی مواجه شوند. این می‌تواند شامل مداخلات نظامی گسترده، تصویب قوانین محدودکننده حقوق بشر، یا تقویت نهادهای نظارتی باشد.

نظریه امنیت‌سازی همچنین به این نکته اشاره دارد که در شرایطی که یک تهدید به‌طور گسترده‌ای به‌عنوان تهدیدی برای امنیت شناخته می‌شود، این تهدید می‌تواند زمینه‌ساز تغییرات عمده‌ای در سیاست‌ها و روابط بین‌المللی شود. برای مثال، در شرایطی که کشورها خود را در برابر تهدیدات خارجی احساس می‌کنند، ممکن است به‌طور مؤثری در راستای تقویت همکاری‌های امنیتی با دیگر کشورها یا افزایش قدرت نظامی خود اقدام کنند. این تغییرات می‌توانند به‌ویژه در بحران‌های جهانی مانند بحران هسته‌ای کره شمالی، جنگ‌های داخلی در کشورهای

¹ . Wang, Zhou, Fu, Xie

² . Baharudin, Mohamad & Karim

³ . Thorpe, Hamidullah, Jenkins and Khokhar

⁴ . Tirado, Moreno, Fuentes, Rodriguez, Hernandez

⁵ . Li, Weijie & Bingyuan

خاورمیانه، یا بحران‌های انسانی ناشی از تروریسم به‌وضوح مشاهده شوند (صبوری، پیشقدم، فاطمی و قنصولی، ۱۳۹۴).

تحقیقات بسیاری در زمینه ترس جمعی و امنیت‌سازی انجام شده است که نشان‌دهنده اهمیت این دو مقوله در سیاست‌های امنیتی و بین‌المللی است. ترس جمعی به‌عنوان یک ابزار قدرتمند در دستان دولت‌ها و سیاستمداران، توانسته است تأثیرات گسترده‌ای بر افکار عمومی و سیاست‌های داخلی و خارجی جوامع داشته باشد. بسیاری از این تحقیقات بر کاربردهای ترس در شکل‌دهی به سیاست‌های امنیتی، به‌ویژه در زمان بحران‌ها و تهدیدات بزرگ متمرکز دارند. (ریدونت، چالت، فوربرن، بوویز و ملچیر^۱، ۲۰۱۲).

در زمینه ترس جمعی، یکی از مهم‌ترین نظریه‌ها، نظریه مدیریت ترس^۲ است که توسط گرینبرگ^۳ (۱۹۸۶) معرفی شد. این نظریه توضیح می‌دهد که انسان‌ها به دنبال معنای زندگی و مقابله با ترس از مرگ هستند و در این راستا از ایدئولوژی‌ها، فرهنگ‌ها و سیاست‌ها برای مقابله با این ترس‌ها استفاده می‌کنند. طبق این نظریه، وقتی ترس از مرگ یا تهدیدات خارجی در جامعه تقویت می‌شود، مردم به سمت پذیرش سیاست‌هایی که امنیت و حفاظت از آنها را تضمین می‌کند، گرایش پیدا می‌کنند (گرا، بندتی، رشه، پوتنته، کوتیلی^۴، ۲۰۲۰).

در همین راستا، نظریه امنیت‌سازی که توسط بوزان^۵ و همکاران (۱۹۹۸) مطرح شده است، به‌ویژه در تحلیل چگونگی استفاده از ترس جمعی برای امنیتی‌سازی موضوعات مختلف کاربرد دارد. این نظریه توضیح می‌دهد که دولت‌ها با استفاده از ابزارهای روانشناسی اجتماعی و رسانه‌ها، موضوعات عادی را به تهدیدات امنیتی تبدیل کرده و به این ترتیب سیاست‌های ویژه‌ای را برای مقابله با این تهدیدات اعمال می‌کنند (جاکرمی، ستوده اصل، کسپاری، جهان، ۱۴۰۰).

از دیگر تحقیقات مهم در این حوزه می‌توان به مطالعه آلدهید^۶ (۲۰۰۶) اشاره کرد که به تحلیل نقش رسانه‌ها در افزایش ترس جمعی و تغییر نگرش‌های عمومی در پاسخ به تهدیدات امنیتی پرداخته است. وی تأکید می‌کند که رسانه‌ها با بازنمایی مکرر تهدیدات، می‌توانند احساس ترس را در جامعه تقویت کرده و به این ترتیب به امنیت‌سازی کمک کنند. همچنین هدی و همکاران^۷ (۲۰۰۵) به بررسی تأثیرات ترس جمعی بر سیاست‌های امنیتی ایالات متحده پس از حملات ۱۱ سپتامبر پرداخته‌اند و نشان داده‌اند که چگونه ترس از تروریسم منجر به پذیرش سیاست‌های امنیتی جدید و گسترش اقدامات نظارتی شد (ساکمان، سولک و سامر^۸، ۲۰۲۲).

این تحقیقات و نظریات، زمینه‌ساز درک بهتر نقش ترس جمعی در فرآیندهای امنیتی و سیاست‌گذاری‌های بین‌المللی هستند. به‌طور خاص، مطالعه موردی امنیت‌سازی ایالات متحده پس از ۱۱ سپتامبر به‌طور برجسته‌ای تأثیرات ترس بر سیاست‌های امنیتی و نظارتی را به نمایش گذاشته است. در این زمینه، دولت‌ها از ترس برای توجیه اقدامات امنیتی و افزایش اقتدار دولتی بهره‌برداری کرده‌اند. در این مقاله، با استفاده از نظریه‌های روانشناسی اجتماعی و مطالعات امنیتی، به تحلیل نقش ترس جمعی در سیاست‌گذاری‌های بین‌المللی پرداخته می‌شود. به‌ویژه، این مقاله بر روی فرآیندهای اجتماعی و روانشناختی متمرکز است که از طریق آن‌ها ترس به ابزاری برای مشروعیت‌بخشی به سیاست‌های امنیتی تبدیل می‌شود. با تمرکز بر حملات ۱۱ سپتامبر و پیامدهای آن، این پژوهش به بررسی نحوه بهره‌برداری سیاستمداران از ترس جمعی و استفاده آن‌ها از رسانه‌ها برای بزرگ‌نمایی تهدیدات و جلب حمایت عمومی پرداخته و نشان می‌دهد که چگونه چنین استراتژی‌هایی می‌توانند منجر به تغییرات اساسی در سیاست‌های داخلی و بین‌المللی شوند (احدی و محمدی، ۱۴۰۱).

1 . Redonnet, Chollet, Forborne, Bowes & Melchior

2 . Terror Management Theory

3 . Greenberg

4 . Gerra, Benedetti, Resce, Potente, Cutilli & Molinaro

5 . Buzan

6 . Aldehyde

7 . Huddy et al.

8 . sakman, solak, sumer

هدف این مقاله بررسی این نکته است که چگونه دولت‌ها می‌توانند از ترس به‌عنوان ابزاری برای تأثیرگذاری بر رفتار و نگرش‌های عمومی استفاده کنند و چگونه این فرآیند می‌تواند منجر به تحولاتی در روابط بین‌الملل و سیاست‌های امنیتی بین‌المللی گردد. این پژوهش همچنین به تحلیل برخی از پیامدهای منفی و بلندمدت استفاده از ترس در سیاست‌گذاری‌های بین‌المللی می‌پردازد و به چالش‌های اخلاقی و حقوقی آن اشاره می‌کند. مثل سیاست‌های آمریکا پس از حملات ۱۱ سپتامبر، از جمله اجرای جنگ‌های عراق و افغانستان. این تحقیق به‌طور خاص به دنبال بررسی دو سوال اصلی است: چگونه ترس جمعی پس از حملات ۱۱ سپتامبر به عنوان ابزاری برای تقویت سیاست‌های امنیتی و جنگ‌های خارجی در سیاست بین‌الملل استفاده شد؟ و اتخاذ سیاست‌های ناشی از ترس توسط دولت‌ها چه اثراتی بر سلامت روان جامعه خواهد داشت؟

روش تحقیق

روش تحقیق این مطالعه ترکیبی از تحلیل کیفی و کمی است که به بررسی تأثیر ترس جمعی بر امنیت‌سازی و سیاست‌های امنیتی در آمریکا پس از حملات ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ می‌پردازد. برای پاسخ به این سوالات، از روش‌های تحلیل اسنادی و تحلیل محتوای رسانه‌ای استفاده شده است. در این تحقیق، اسناد رسمی دولت ایالات متحده، قوانین تصویب‌شده مانند قانون میهن‌پرستی و سخنرانی‌های سیاسی مقامات ارشد بررسی شده است تا نحوه واکنش دولت به تهدیدات تروریستی و امنیتی تحلیل شود. همچنین، تحلیل محتوای رسانه‌ها یکی از اجزای اصلی این تحقیق است. از آنجا که رسانه‌ها نقش مهمی در بازنمایی تهدیدات و تقویت ترس جمعی دارند، بررسی نحوه پوشش رسانه‌ای حملات ۱۱ سپتامبر و پیام‌های منتشرشده توسط رسانه‌های بزرگ مانند CNN و نیویورک تایمز اهمیت ویژه‌ای دارد. این تحلیل به‌ویژه بر روی مقالات خبری، تصاویر و گزارش‌های ویژه پس از حملات تمرکز دارد تا نشان دهد چگونه رسانه‌ها به ایجاد فضای ترس و اضطراب عمومی کمک کرده‌اند.

علاوه بر این، از داده‌های آماری مربوط به تغییرات در سیاست‌های امنیتی ایالات متحده و میزان حمایت عمومی از اقدامات امنیتی استفاده شده است. این داده‌ها از طریق نظرسنجی‌ها و گزارش‌های دولتی به‌دست آمده‌اند. به‌ویژه نظرسنجی‌های صورت‌گرفته پس از حملات ۱۱ سپتامبر نشان می‌دهند که ترس جمعی تا چه اندازه توانسته است بر پذیرش سیاست‌های امنیتی و جنگ‌های خارجی تأثیر بگذارد.

در نهایت، این تحقیق از رویکرد تحلیلی و انتقادی برای ارزیابی پیامدهای این نوع امنیت‌سازی استفاده می‌کند. این تحلیل بر این اساس انجام می‌شود که چگونه استفاده از ترس برای توجیه سیاست‌های امنیتی ممکن است منجر به تضعیف حقوق فردی، افزایش نظارت‌های دولتی و ایجاد بی‌اعتمادی میان مردم و دولت شود. همچنین، پیامدهای بلندمدت چنین سیاست‌هایی بر جامعه و ساختارهای دموکراتیک بررسی خواهد شد.

مطالعه موردی: امنیت‌سازی آمریکا پس از ۱۱ سپتامبر

حملات تروریستی ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱، نقطه عطفی در تاریخ سیاست‌های امنیتی ایالات متحده بود که باعث تغییرات عمده‌ای در نحوه تعریف تهدیدات امنیتی و واکنش‌های دولت‌ها به آن‌ها شد. این حملات که منجر به کشته شدن حدود ۳۰۰۰ نفر و آسیب به زیرساخت‌های حیاتی ایالات متحده گردید، موجب بحران امنیتی بزرگی در این کشور شد. پس از این حملات، دولت جورج بوش به‌سرعت از ترس عمومی برای پذیرش سیاست‌های امنیتی جدید بهره برد. تهدید تروریسم به‌عنوان مهم‌ترین تهدید امنیتی ملی آمریکا معرفی شد و سیاست‌های داخلی و خارجی ایالات متحده به‌طور چشمگیری تحت تأثیر این تغییر قرار گرفت (پارسیان، هاشمیان، ابوالمعالی و میرهاشمی، ۱۳۹۴).

پس از حملات ۱۱ سپتامبر، ترس و نگرانی عمومی در ایالات متحده به اوج خود رسید. مردم آمریکا احساس کردند که کشورشان ممکن است هدف حملات بیشتری از سوی گروه‌های تروریستی قرار گیرد. در این شرایط، دولت و

نخبگان سیاسی ایالات متحده با بهره‌گیری از این ترس جمعی، توانستند تهدید تروریسم را به‌عنوان یک تهدید حیاتی برای امنیت ملی و جهانی معرفی کنند و بر اساس آن سیاست‌های جدید امنیتی را تصویب و اجرا کنند (آلدهید، ۲۰۰۶). این سیاست‌ها نه تنها به تغییرات عمده‌ای در نحوه مقابله با تروریسم منجر شد، بلکه تأثیرات عمده‌ای بر روابط بین‌المللی و درونی ایالات متحده گذاشت (وودوارد^۱، ۲۰۲۱).

یکی از مهم‌ترین ابزارهایی که دولت آمریکا برای تقویت ترس عمومی از تهدید تروریسم به کار گرفت، رسانه‌ها بودند. رسانه‌ها، به‌ویژه تلویزیون و روزنامه‌ها، نقش مهمی در بازنمایی تهدیدات تروریستی ایفا کردند. در ساعات و روزهای پس از حملات ۱۱ سپتامبر، رسانه‌ها به‌طور گسترده‌ای پوشش خبری لحظه‌به‌لحظه از حملات ارائه دادند و تصاویر و گزارش‌هایی از تروریسم، خرابی‌ها، و ویرانی‌ها منتشر کردند. این پوشش گسترده، به‌ویژه شامل نمایش مکرر تصاویر هواپیماهایی بود که برج‌های دوقلو را در نیویورک هدف قرار دادند، و در پی آن ترس و وحشت عمومی در ایالات متحده تشدید شد. این فرآیند باعث شد که تهدید تروریسم در اذهان عمومی مردم آمریکا به‌عنوان تهدیدی همیشگی و قریب‌الوقوع درک شود و دولت بتواند سیاست‌های خود را به‌عنوان راهکارهایی ضروری و فوری برای مقابله با این تهدید معرفی کند (آلدهید، ۲۰۰۶).

در این فضای پر از ترس و اضطراب، دولت آمریکا اقدام به تصویب قانون میهن‌پرستی کرد. این قانون، که پس از حملات ۱۱ سپتامبر به تصویب رسید، اختیارات جدیدی به مقامات امنیتی داد و امکان نظارت گسترده‌تری بر اطلاعات شخصی شهروندان را فراهم ساخت. با این قانون، مقامات امنیتی قادر شدند به راحتی به داده‌های ارتباطی و مالی افراد دسترسی پیدا کنند و به‌ویژه نظارت بر تماس‌ها و پیام‌های الکترونیکی را افزایش دهند. همچنین، این قانون مجوزهایی برای بازداشت‌های طولانی‌مدت بدون اتهام و نظارت بر مهاجران و پناهندگان صادر کرد. این اقدامات که با هدف مقابله با تهدیدات تروریستی توجیه می‌شدند، در فضایی از ترس و نگرانی عمومی به تصویب رسیدند و نشان‌دهنده بهره‌برداری دولت از ترس جمعی برای اجرای سیاست‌های امنیتی سختگیرانه بود (هدی، ۲۰۰۵).

در کنار این سیاست‌های داخلی، دولت ایالات متحده به‌طور هم‌زمان وارد اقدامات نظامی در سطح جهانی شد. دولت بوش جنگ‌های عراق و افغانستان را به‌عنوان اقدامات ضروری برای مقابله با تهدیدات تروریستی و حذف پناهگاه‌های تروریستی معرفی کرد. این جنگ‌ها تحت عنوان مبارزه با تروریسم جهانی آغاز شدند و دولت آمریکا توانست از ترس عمومی در داخل کشور بهره‌برداری کند تا حمایت مردم را از این مداخلات نظامی جلب نماید. یکی از اهداف این جنگ‌ها، که ابتدا تحت عنوان «جنگ علیه تروریسم» مطرح شد، مقابله با گروه‌های تروریستی مانند طالبان و القاعده بود. دولت آمریکا با تأکید بر این که جنگ‌های خارجی به‌منظور دفاع از امنیت ملی ایالات متحده ضروری هستند، توانست حمایت گسترده‌ای از افکار عمومی برای این مداخلات نظامی به‌دست آورد (چامسکی^۲، ۲۰۰۳).

با این حال، این سیاست‌ها و اقدامات امنیتی در بلندمدت با نقدهایی روبرو شد. بسیاری از تحلیلگران و منتقدان داخلی و بین‌المللی معتقد بودند که استفاده از ترس برای توجیه جنگ‌های نظامی و اقدامات سختگیرانه داخلی ممکن است تبعات منفی جدی برای آمریکا داشته باشد. به‌ویژه، انتقادات زیادی در مورد جنگ عراق مطرح شد که برخی معتقد بودند این جنگ به‌جای کاهش تهدیدات، خود باعث گسترش بی‌ثباتی و تشدید تروریسم در منطقه خاورمیانه شد. همچنین، افزایش نظارت‌ها و محدودیت‌های حقوق بشر در داخل کشور نیز باعث شد که بسیاری از افراد به‌ویژه در میان گروه‌های اقلیت نگران از بین رفتن آزادی‌های مدنی خود باشند (بوزان، ۲۰۰۶).

نقد دیگری که به این سیاست‌ها وارد شد، این بود که ترس به‌عنوان ابزاری برای تأسیس سیاست‌های امنیتی، ممکن است به یک روند دائمی تبدیل شود که در آن تهدیدات به‌طور مصنوعی ساخته شوند. به عبارت دیگر، دولت‌ها ممکن است از ترس برای جلب حمایت از سیاست‌های خود بهره‌برداری کنند، حتی زمانی که تهدیدات

^۱. Woodward

^۲. Chomsky

واقعی وجود نداشته باشند. این نگرانی وجود دارد که استفاده مداوم از ترس به عنوان ابزاری برای اتخاذ سیاست‌های امنیتی، باعث ایجاد یک فضای پر از اضطراب و بی‌اعتمادی در جامعه شود که در آن تهدیدات خارجی و داخلی به‌طور مداوم بر افکار عمومی تحمیل شوند (مغانلو، آگیالر، وفایی، شهرآرای، ۱۳۸۸).

در این زمینه، نظریه‌های روانشناسی اجتماعی و امنیت‌سازی، که بر تأثیر ترس بر تصمیم‌گیری‌های سیاسی تأکید دارند، به‌طور مؤثری می‌توانند به تحلیل عمیق‌تر این فرآیند کمک کنند. ترس جمعی، به‌ویژه در شرایط بحران، به ابزاری کلیدی برای دولت‌ها تبدیل می‌شود که به‌وسیله آن می‌توانند سیاست‌های خود را توجیه کنند و از حمایت عمومی برخوردار شوند. به‌طور خاص، در حملات ۱۱ سپتامبر، این ترس جمعی از تروریسم به‌شدت به عنوان یک ابزار سیاسی و امنیتی برای مشروعیت‌بخشی به جنگ‌ها و اقدامات نظارتی استفاده شد.

نقش ترس جمعی در امنیت‌سازی

یکی از ویژگی‌های برجسته در فرآیند امنیت‌سازی، به‌ویژه در مواجهه با تهدیدات خارجی، استفاده از ترس به عنوان یک ابزار مؤثر برای تغییر در سیاست‌های داخلی و خارجی است. در این راستا، ترس جمعی به عنوان یک نیروی محرکه می‌تواند افکار عمومی را به سمت پذیرش سیاست‌های خاص سوق دهد که در شرایط عادی ممکن است با مقاومت مواجه شود. به‌ویژه در بحران‌هایی نظیر حملات تروریستی ۱۱ سپتامبر، ترس از تهدیدات خارجی می‌تواند به‌طور موقت موجب هم‌افزایی و اجماع در حمایت از دولت‌ها برای اتخاذ سیاست‌های خاص امنیتی شود. سیاستمداران و دولت‌ها با استفاده از ترس جمعی، تهدیدات را برجسته کرده و به آن‌ها مشروعیت می‌دهند تا افکار عمومی را به سمت پذیرش اقدامات امنیتی چون جنگ‌های نظامی، تصویب قوانین نظارتی جدید و محدودیت‌های حقوقی سوق دهند. مطالعه سیاست بین‌الملل از منظر روانشناسی اجتماعی، دریچه‌ای نوین به فهم سازوکارهای امنیت‌سازی و شکل‌گیری تهدیدها در نظام بین‌الملل می‌گشاید. در این چارچوب، ترس به عنوان یک سازه روان‌شناختی و اجتماعی نه فقط واکنشی طبیعی به تهدید، بلکه ابزاری گفتمانی برای بازتعریف نظم و قدرت در صحنه بین‌المللی تلقی می‌شود. روانشناسی ترس، با تکیه بر مفاهیمی چون تهدید ادراک‌شده، سازوکارهای دفاعی ذهن، و نقش هویت جمعی، به ما نشان می‌دهد که چگونه دولت‌ها و بازیگران سیاسی از ترس بهره می‌گیرند تا حمایت عمومی را بسیج، سیاست‌های خاص را توجیه، و سازوکارهای امنیتی را نهادینه کنند.

در این شرایط، افراد و جوامع به دلیل احساس تهدید و نگرانی از امنیت خود، تمایل دارند تا از هر گونه اقداماتی که به‌نظر می‌رسد تهدیدات را کاهش می‌دهند، حمایت کنند. به‌طور مثال، پس از حملات ۱۱ سپتامبر، استفاده از ترس جمعی از تروریسم در آمریکا به‌شدت باعث شد که مردم از جنگ‌های خارجی در افغانستان و عراق حمایت کنند، همچنین از تصویب قوانینی مانند قانون میهن‌پرستی حمایت کردند که اختیارات نظارتی دولت را به‌طور گسترده‌ای افزایش می‌داد.

نقش ترس در سیاست بین‌الملل بر سلامت روان جامعه

اتخاذ سیاست‌های ناشی از ترس توسط دولت‌ها، تأثیرات گسترده و عمیقی بر سلامت روانی جامعه برجای می‌گذارد. از منظر روانشناسی اجتماعی، ترس زمانی که به‌صورت سازمان‌یافته و مستمر در سطح اجتماعی بازتولید شود، نه تنها موجب شکل‌گیری اضطراب و ناامنی روانی در افراد می‌شود، بلکه روابط اجتماعی، اعتماد عمومی، ادراک جمعی و حتی هویت گروهی را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. دولت‌ها هنگامی که از ترس به عنوان ابزار حکمرانی بهره می‌گیرند—خواه برای مشروعیت‌بخشی به اقدامات امنیتی، سرکوب مخالفت‌ها، یا کنترل افکار عمومی—در واقع جامعه را در وضعیت دائمی “هشدار روانی” قرار می‌دهند؛ وضعیتی که در آن مردم همواره در انتظار تهدیدی قریب‌الوقوع هستند، بدون آنکه بتوانند منشأ آن را دقیقاً بشناسند یا بر آن کنترل داشته باشند. در چنین شرایطی، یکی از نخستین پیامدهای روانی، گسترش اضطراب مزمن در سطح فردی و جمعی است. اضطراب

مزمّن زمانی شکل می‌گیرد که افراد به‌طور مستمر در معرض پیام‌هایی درباره تهدیدات قریب‌الوقوع قرار می‌گیرند، بدون آن‌که امکان رهایی، تحلیل مستقل یا پاسخ مؤثر به آن تهدیدات را داشته باشند. این اضطراب می‌تواند به مشکلاتی مانند اختلالات خواب، بی‌قراری، تحریک‌پذیری، کاهش تمرکز، و در بلندمدت، افسردگی منجر شود. جامعه‌ای که در آن اکثریت افراد دچار اضطراب‌های فراگیر شوند، از ظرفیت لازم برای مشارکت سیاسی، فعالیت اجتماعی و اعتماد بین‌فردی تهی می‌گردد (آلدن، ۲۰۰۶).

روانشناسی اجتماعی نشان می‌دهد که ترس‌های جمعی، ساختار روابط اجتماعی را نیز تغییر می‌دهند. در فضای سیاست‌ورزی مبتنی بر ترس، گفتمان غالب به سمت دوقطبی‌سازی «ما» در برابر «آن‌ها» حرکت می‌کند. این دوقطبی‌سازی باعث کاهش همبستگی اجتماعی و افزایش بدبینی بین گروه‌ها، اقلیت‌ها، و حتی میان افراد در یک گروه می‌شود. شهروندان به‌جای احساس امنیت در کنار یکدیگر، در وضعیتی از سوءظن، انزوا، و عدم تمایل به مشارکت اجتماعی قرار می‌گیرند. همچنین، در چنین جوامعی، شکل‌گیری فضای بسته سیاسی و اجتماعی باعث می‌شود افراد نتوانند به‌راحتی احساسات خود را بیان کنند، و این سرکوب هیجانی می‌تواند به گسترش احساس بی‌قدرتی، خشم پنهان، یا رفتارهای پرخاشگرانه منجر شود. افزون بر این، سیاست‌های مبتنی بر ترس، بر سازوکار شکل‌گیری هویت نیز تأثیر می‌گذارند. از آن‌جا که هویت اجتماعی در تعامل با دیگران و در بستر اعتماد و امنیت شکل می‌گیرد، ترس مداوم از «دیگری» موجب تحریف درک افراد از خود و اطرافیان می‌شود. در نتیجه، هویت‌های مبتنی بر ترس، تدافعی، انقباضی و اغلب پرخاشگرانه می‌گردند. افراد در چنین وضعیتی، به‌جای گشودگی به‌سوی تفاوت‌ها و تعامل با دیگران، در پی تقویت مرزهای هویتی، پیروی کورکورانه از اقتدار، و دفاع از خود به شیوه‌های غیرعقلانی برمی‌آیند. این فرایند، ظرفیت جامعه برای گفت‌وگو، تساهل، و همزیستی را به‌شدت تضعیف می‌کند.

پیامدهای منفی امنیت‌سازی

اگرچه امنیت‌سازی به‌طور موقت ممکن است موجب کاهش تهدیدات و تقویت احساس امنیت در جامعه شود، این فرآیند پیامدهای منفی زیادی نیز به‌همراه دارد. یکی از مهم‌ترین پیامدهای منفی امنیت‌سازی، تضعیف حقوق شهروندی است. دولت‌ها برای مقابله با تهدیدات امنیتی معمولاً به تصویب قوانین و مقرراتی می‌پردازند که ممکن است به‌طور مستقیم به حقوق فردی و آزادی‌های مدنی آسیب بزنند. به‌ویژه در شرایطی که ترس از تهدیدات امنیتی در جامعه گسترش می‌یابد، دولت‌ها ممکن است اختیارات خود را به‌طور موقت افزایش دهند، که این امر می‌تواند به نظارت‌های گسترده‌تر، نقض حریم خصوصی و بازداشت‌های غیرقانونی منجر شود.

برای مثال، تصویب قانون میهن‌پرستی در آمریکا، که پس از حملات ۱۱ سپتامبر به تصویب رسید، اختیارات زیادی به مقامات امنیتی داد و به آن‌ها اجازه داد تا به اطلاعات شخصی و ارتباطات افراد دسترسی پیدا کنند. این اقدام نه تنها نگرانی‌هایی در مورد نقض حقوق بشر ایجاد کرد، بلکه به‌طور جدی بر آزادی‌های مدنی تأثیر گذاشت. همانطور که منتقدان بیان کردند، چنین قوانینی ممکن است به‌طور دائم به‌عنوان بخشی از سیاست‌های امنیتی دولت باقی بمانند و حقوق فردی را در معرض تهدید قرار دهند (هدی، ۲۰۰۵).

یکی دیگر از پیامدهای منفی امنیت‌سازی، افزایش نظارت‌های دولتی است. با توجه به اینکه امنیت‌سازی به معنای برانگیختن نگرانی عمومی است، دولت‌ها تمایل دارند که سیستم‌های نظارتی و کنترل‌های خود را گسترش دهند. این گسترش نظارت‌ها، به‌ویژه در کشورهای دموکراتیک، می‌تواند به از بین رفتن حریم خصوصی شهروندان و تضعیف اعتماد عمومی به نهادهای دولتی منجر شود. در بسیاری از موارد، این اقدامات به‌ویژه در زمان‌هایی که ترس از تهدیدات خارجی به اوج خود می‌رسد، به ابزارهایی برای کنترل و فشار بر مخالفان سیاسی تبدیل می‌شود. در سطح جهانی، پیامدهای منفی امنیت‌سازی شامل گسترش نظامی‌گری و افزایش تنش‌های بین‌المللی است. در بسیاری از موارد، دولت‌ها با استفاده از تهدیدات خارجی و ترس جمعی از آن‌ها، به‌راحتی جنگ‌ها و مداخلات نظامی را توجیه می‌کنند. این مداخلات می‌تواند به گسترش بی‌ثباتی در مناطق مختلف جهان و تشدید تنش‌ها و

درگیری‌ها منجر شود. به‌ویژه در بحران‌های جهانی مانند جنگ‌های افغانستان و عراق، استفاده از ترس جمعی از تروریسم برای توجیه مداخلات نظامی و حملات به کشورهای دیگر باعث شده است که بی‌ثباتی در مناطق مختلف افزایش یابد و بحران‌های جدیدی به‌وجود آید.

در نظریه امنیت‌سازی مکتب کپنهاگ، امنیت‌سازی فرایندی است که در آن یک بازیگر سیاسی، موضوعی خاص را از سطح سیاسی به سطح امنیتی ارتقا می‌دهد، به‌گونه‌ای که اقدامات فوق‌العاده و گاه غیرقانونی به نام حفظ بقا توجیه‌پذیر گردد. این فرایند بر پایه یک عمل گفتاری^۱ صورت می‌گیرد که در آن تهدید به‌گونه‌ای ترسیم می‌شود که مخاطب آن را واقعی و خطرناک تلقی کند. از منظر روانشناسی اجتماعی، این عمل گفتاری بر پایه سازوکارهای روانی و اجتماعی شکل می‌گیرد: بازیگر امنیتی با استفاده از زبان ترس، از سوگیری‌های شناختی، احساسات جمعی، حافظه تاریخی و ترومای جمعی بهره می‌برد تا ادراک تهدید را نهادینه سازد.

در همین راستا، مفهوم «دیگری‌سازی»^۲ نقش کلیدی ایفا می‌کند. در فرآیند امنیت‌سازی، ترس با ساختن تصویری منفی از «دیگری» همراه است که معمولاً به‌عنوان بی‌ثبات‌کننده، مهاجم، متخاصم یا منحرف از ارزش‌های هویتی تعریف می‌شود. این تصویر منفی از دیگری، نه‌تنها احساس تهدید را تقویت می‌کند، بلکه موجب مشروعیت‌بخشی به سیاست‌های محدودکننده یا نظامی‌گرایانه می‌شود. از منظر روانشناسی اجتماعی، این فرایند به «ساده‌سازی شناختی» و «تقویت درون‌گرایی گروهی» نیز منجر می‌شود که خود، باعث تشدید خصومت و کاهش توان گفت‌وگو با طرف مقابل خواهد شد.

همچنین نظریه‌های هیجانی مانند نظریه «هیجان‌های بین‌فردی»^۳ بیان می‌کنند که احساساتی همچون ترس، خشم، تنفر و اضطراب در سطح گروهی، از طریق هویت جمعی انتقال می‌یابند و رفتارهای سیاسی دولت‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهند. برای مثال، ترس جمعی از یک قدرت خارجی یا اقلیت قومی ممکن است به اقدامات پیش‌دستانه یا حتی خشونت‌بار مشروعیت دهد. اینجاست که روانشناسی اجتماعی می‌تواند فرآیند امنیت‌سازی را نه صرفاً به‌عنوان واکنشی عقلانی به تهدیدهای عینی، بلکه به‌مثابه سازه‌ای گفتمانی، روان‌شناختی و اجتماعی تحلیل کند.

در نهایت، پیوند میان روانشناسی اجتماعی و امنیت‌سازی، نشان می‌دهد که احساس ترس در سیاست بین‌الملل، نه امری طبیعی و خودبه‌خودی، بلکه محصول تعامل پیچیده‌ای از ادراک، هویت، گفتمان و منافع است. از این رو، شناخت ابعاد روانشناختی ترس می‌تواند به تحلیل انتقادی‌تر از راهبردهای امنیتی و ابزارهای تولید مشروعیت در سیاست بین‌الملل بینجامد. باید اذعان کرد که ترس جمعی به‌عنوان یک ابزار قدرت در سیاست‌های امنیتی، اثرات پیچیده‌ای بر جوامع، دولت‌ها و روابط بین‌المللی دارد. از یک سو، استفاده از ترس برای تحمیل سیاست‌های امنیتی به افکار عمومی می‌تواند باعث افزایش حمایت از این سیاست‌ها و کاهش مقاومت در برابر آن‌ها شود. از سوی دیگر، این روند می‌تواند منجر به پیامدهای منفی زیادی مانند تضعیف حقوق فردی، افزایش نظارت‌های دولت‌ها و گسترش نظامی‌گری در سطح جهانی شود. بنابراین، ضروری است که دولت‌ها در مواجهه با تهدیدات امنیتی، در کنار اتخاذ اقدامات مؤثر برای مقابله با تهدیدات، توجه بیشتری به حفظ حقوق شهروندی و آزادی‌های مدنی داشته باشند و از بهره‌برداری ابزاری از ترس برای توجیه سیاست‌های امنیتی پرهیز کنند.

بحث و نتیجه‌گیری

این مقاله نشان می‌دهد که ترس جمعی می‌تواند به‌عنوان ابزاری مؤثر و حیاتی برای سیاستمداران در فرآیند امنیت‌سازی مورد استفاده قرار گیرد. در شرایطی که تهدیدات امنیتی جدی به‌نظر می‌رسند، ایجاد یک فضای

۱. Speech Act

۲. Othering

۳. Intergroup Emotions Theory

عمومی از ترس می‌تواند به دولت‌ها و سیاستمداران این امکان را بدهد که سیاست‌های خاصی را به افکار عمومی تحمیل کنند. این فرآیند نه تنها موجب حمایت از اقدامات امنیتی می‌شود، بلکه می‌تواند به تسریع در تصویب قوانین جدید، انجام مداخلات نظامی و گسترش نظارت‌های دولتی منجر شود. در این راستا، استفاده از ترس جمعی نه تنها باعث تغییر در اولویت‌های سیاسی و اجتماعی می‌شود، بلکه می‌تواند در شرایط بحرانی و بحران‌های بین‌المللی نقش برجسته‌ای در متحد کردن مردم و ایجاد اجماع در حمایت از دولت‌ها ایفا کند. با این حال، این ابزار قدرتمند اگر به‌طور نابجا و بیش از حد استفاده شود، می‌تواند پیامدهای منفی گسترده‌ای برای جوامع، حقوق فردی و دموکراسی داشته باشد.

در این زمینه، یکی از مهم‌ترین پیامدهای منفی امنیت‌سازی از طریق ترس جمعی، تضعیف حقوق شهروندی و آزادی‌های مدنی است. هنگامی که ترس از تهدیدات امنیتی به عاملی برای پذیرش سیاست‌های سرکوبگرانه تبدیل می‌شود، ممکن است دولت‌ها به‌طور موقت یا حتی دائمی، اختیارات خود را گسترش دهند و نظارت‌های بیشتری بر زندگی شخصی افراد اعمال کنند. این امر می‌تواند منجر به نقض حریم خصوصی، محدودیت‌های جدی در آزادی‌های فردی و حتی سرکوب آزادی‌های بیان شود. بنابراین، مهم است که دولت‌ها در زمان‌هایی که ترس جمعی به‌عنوان محرک سیاست‌گذاری‌ها قرار می‌گیرد، توجه ویژه‌ای به تأثیرات اجتماعی و حقوقی این سیاست‌ها داشته باشند و از اتخاذ اقدامات افراطی و تهاجمی پرهیز کنند.

تداوم سیاست‌های ناشی از ترس، باعث نهادینه‌شدن «فرهنگ ترس» در جامعه می‌شود. فرهنگی که در آن ترس نه تنها پاسخی به تهدید، بلکه بخشی از سبک زندگی و ادراک اجتماعی می‌گردد. در این فرهنگ، ترس به الگوی غالب در تصمیم‌گیری‌های فردی، تربیت کودکان، روابط بین‌فردی و حتی آرزوهای آینده تبدیل می‌شود. چنین فرهنگی، جامعه را در وضعیتی شبه‌اضطراری نگه می‌دارد که در آن امنیت جای آزادی، اطاعت جای خلاقیت، و احتیاط جای ریسک‌پذیری را می‌گیرد. از دیدگاه روانشناسی اجتماعی، سیاست‌های مبتنی بر ترس گرچه ممکن است در کوتاه‌مدت به انسجام یا اطاعت سیاسی منجر شوند، اما در بلندمدت سلامت روانی جامعه را تخریب می‌کنند، روابط اجتماعی را تضعیف می‌سازند، و ظرفیت جامعه برای پایداری، تحول و پیشرفت را به‌شدت کاهش می‌دهند.

وقتی دولت‌ها به‌طور سیستماتیک از ترس برای پیشبرد اهداف خود استفاده می‌کنند، جامعه در معرض یک وضعیت روانی ناپایدار قرار می‌گیرد که تأثیرات آن فراتر از اضطراب یا نگرانی‌های سطحی است. در این وضعیت، ترس نه به‌عنوان یک واکنش طبیعی به خطر، بلکه به‌صورت یک ابزار سیاسی و فرهنگی عمل می‌کند. روان‌شناسی اجتماعی به ما می‌گوید که ترس در چنین شرایطی به یک هنجار اجتماعی تبدیل می‌شود؛ هنجاری که افراد در آن یاد می‌گیرند چگونه فکر کنند، چگونه رفتار کنند و از چه چیزهایی بترسند. این امر باعث می‌شود که ترس، درونی‌سازی شده و در ساختار ذهنی و عاطفی افراد جای بگیرد. یکی از مهم‌ترین نتایج این وضعیت، افزایش سوگیری شناختی است. وقتی افراد دائماً در معرض پیام‌هایی قرار می‌گیرند که خطرات را برجسته می‌کنند، مغز تمایل پیدا می‌کند تا اطلاعات تهدیدآمیز را بیشتر پردازش کرده و اطلاعات آرام‌بخش یا بی‌طرف را نادیده بگیرد. این امر باعث می‌شود فرد همواره جهان را به‌گونه‌ای تهدیدآمیز ادراک کند، حتی اگر واقعیت چنین نباشد. در روان‌شناسی اجتماعی، این پدیده با عنوان سوگیری منفی^۱ شناخته می‌شود. این سوگیری، به‌مرور باعث افزایش احساس خطر، ناامنی، و بی‌اعتمادی مزمن می‌شود که به‌شدت سلامت روانی افراد را تضعیف می‌کند. در چنین شرایطی، اعتماد اجتماعی که ستون فقرات روابط انسانی و تعاملات اجتماعی است، به‌تدریج فرسوده می‌شود. شهروندان به‌جای اعتماد به یکدیگر و به نهادهای اجتماعی، احساس می‌کنند که همه ممکن است تهدید باشند؛ چه مهاجران، چه اقلیت‌ها، چه منتقدان سیاسی یا حتی همسایگان. در جامعه‌ای که بر اساس ترس اداره می‌شود، افراد دائماً در حال «محافظت» از خود هستند و این محافظت بیش از آنکه واقعی باشد، روانی و ذهنی است. فرد در

^۱. Negativity Bias

حالت دائمی «هشیاری مفرط»^۱ قرار دارد؛ یعنی همواره منتظر حادثه‌ای بد، خیانتی بزرگ یا تهدیدی پنهان است. این وضعیت، به شدت سلامت روانی را تحلیل می‌برد و فرد را دچار فرسودگی روانی^۲ و ناتوانی در تعامل عادی با محیط اطراف می‌کند.

یکی از راه‌های مقابله با این مشکلات، ارتقاء شفافیت در سیاست‌گذاری‌ها و فرآیندهای امنیتی است. دولت‌ها باید به‌طور واضح و صادقانه با مردم در مورد تهدیدات واقعی و سیاست‌های پیشنهادی برای مقابله با آن‌ها ارتباط برقرار کنند. در این زمینه، ایجاد سازوکارهایی برای مشارکت عمومی در تصمیم‌گیری‌های امنیتی می‌تواند به کاهش احساس ترس و نگرانی در جامعه کمک کند. به‌عنوان مثال، شفافیت در مورد اهداف جنگ‌های نظامی، محدودیت‌های حقوقی و نظارتی و همچنین تأثیرات احتمالی این اقدامات بر آزادی‌های فردی، می‌تواند به افزایش اعتماد عمومی کمک کند و از سوءاستفاده‌های احتمالی جلوگیری نماید.

افزایش آگاهی عمومی نیز به‌عنوان یکی دیگر از راه‌های مهم برای کاهش سوءاستفاده از ترس و تضعیف پیامدهای منفی آن مطرح است. آموزش عمومی در زمینه‌های مختلف امنیتی، حقوق شهروندی و روش‌های مقابله با بحران‌ها می‌تواند به جامعه کمک کند تا تهدیدات واقعی را از تهدیدات ساختگی یا اغراق‌شده تمیز دهد. این آگاهی می‌تواند مردم را در برابر بهره‌برداری‌های سیاسی از ترس محافظت کرده و در صورت بروز بحران‌های امنیتی، افراد را قادر سازد تا واکنش‌های منطقی‌تر و آگاهانه‌تری از خود نشان دهند. در نهایت، استفاده از ترس جمعی به‌عنوان ابزاری برای امنیت‌سازی نیازمند دقت و مسئولیت‌پذیری است. هرچند ترس می‌تواند موجب همگرایی و پذیرش سیاست‌ها شود، اما این امر باید با در نظر گرفتن حقوق انسان‌ها و آزادی‌های فردی همراه باشد. دولت‌ها باید اطمینان حاصل کنند که در شرایط بحران، سیاست‌های امنیتی که اتخاذ می‌کنند، به‌گونه‌ای متوازن باشند که نه تنها امنیت عمومی را تأمین کنند، بلکه حقوق فردی و آزادی‌های اجتماعی را نیز حفظ کنند. این تعادل می‌تواند به حفظ همبستگی اجتماعی و دموکراتیک در جوامع کمک کند و از بروز بحران‌های بیشتر جلوگیری نماید. به‌طور کلی، استفاده از ترس جمعی در سیاست‌گذاری‌ها یک ابزار دو لبه است که می‌تواند هم به‌طور مثبت و هم منفی بر جوامع تأثیر بگذارد. ضروری است که دولت‌ها در استفاده از این ابزار، دقت کافی داشته باشند و از ایجاد ترس‌های غیرموجه و بی‌اساس پرهیز کنند. به‌جای بهره‌برداری از ترس برای تحمیل سیاست‌ها، باید به ایجاد آگاهی، شفافیت و اعتماد عمومی پرداخته شود تا از بروز پیامدهای منفی و تضعیف دموکراسی جلوگیری شود. در مجموع، استفاده دولتی و سازمان‌یافته از ترس، سلامت روانی جامعه را در لایه‌های مختلف آن، از فردی تا جمعی، از شناختی تا هیجانی، و از رفتاری تا هویتی، تضعیف می‌کند. جامعه‌ای که در آن ترس، ابزار سیاست‌ورزی است، به‌مرور به جامعه‌ای بیمار، منزوی، غیرخلاق، و گسسته تبدیل می‌شود. جامعه‌ای که بیشتر از آنکه آماده پیشرفت باشد، به‌دنبال بقاست؛ و بقاء، اگر با روانی فرسوده و ذهنی ترس‌زده همراه باشد، خود تهدیدی برای آینده محسوب می‌شود.

منابع

احدی، رضا؛ محمدی، شهرام؛ طغر انگار، حسن (۱۴۰۱). عوامل اجتماعی مؤثر بر اعتیاد مواد مخدر صنعتی (مطالعه موردی: شهر زنجان)، *پژوهش‌های حقوقی*، ۲۱، ۳۴۲-۳۱۵

1 . Hypervigilance
2 . Burnout

پارسیان، منیژه؛ هاشمیان، کیانوش؛ ابوالمعالی، خدیجه؛ میرهاشمی، مالک (۱۳۹۴). پیشبینی نگرش به مواد مخدر در نوجوانان بر اساس عوامل خطر ساز تربیتی خانوادگی به منظور سلامت روانی نوجوانان در جامعه: طراحی مدلی برای پیشگیری از اعتیاد. *مجله دانشگاه علوم پزشکی اردبیل*، ۱۵، ۱۹۸-۲۰۶

صبوری، فهیمه؛ پیشقدم، رضا، حسینی فاطمی، آذر و قنسولی، بهزاد (۱۳۹۴). فرهنگ و هویت: ارتباط دادن اجزای هویت با ابعاد فرهنگی. *نشریه مسائل آموزش زبان*، ۴ (۱)، ۴۹-۷۸

فرزانه جاجرمی، حسن؛ ستوده اصل، نعمت؛ کسپهاری، رضا؛ جهان، فائزه (۱۴۰۰). ارائه مدلی علی گرایش به رفتارهای پرخطر بر اساس نگرش مذهبی و سبکهای فرزند پروری والدین با میانجیگری چشم انداز زمان، *پژوهشهای روانشناسی اجتماعی*، ۴۲، ۳۲-۵۲

مغانلو، مهناز؛ آگیالار، مریم، وفایی، مریم، شهرآرای، مهرناز (۱۳۸۸). رابطه سبکهای هویت و دینداری در دانشجویان. *مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران*، ۱۵، ۳۷۷-۳۷۸

Altheide, D. L. (2006). *Terrorism and the Politics of Fear*. **Altamira Press**.

Baharudin MN, Mohamad M, Karim F. (2020). Drug-abuse inmates maqasid shariah quality of lifw: a conceotual paper. *Hum soc aci Rev*, 8 (3):1285-94.

Buzan, B. (2006). *People, States and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era* (2nd ed.). **Lynne Rienner Publishers**.

Buzan, B., waever, O., & de Wilde, J. (1998). *Security: A New Framework for Analysis*. **Lynne Rienner Publishers**.

Chomsky, N. (2003). *Hegemony or Survival: America's Quest for Global Dominance*. **Henry Holt and Company**.

Greenberg, J., Pyszczynski, T., & Solomon, S. (1986). The Causes and Consequences of a Need for Self-Esteem: A Terror Management Theory. *Psychological Review*, 93(3), 395-407.

Gerra, Gilberto, Benedetti, Elisa., Resce, Giuliano., Potente, Roberta., Cutilli, Arianna and Molinaro, Sabrina (2020). Socioeconomic Status, Parental Education, School Connectedness and Individual Socio-Cultural Resources in Vulnerability for Drug Use among Int. J. Environ. Res. *Public Health*, 17(4), 1306.

Huddy, L., Khatib, N., & Capelos, T. (2005). The Political Psychology of the Iraq War: An Overview of the Literature. *Political Psychology*, 34(4), 493-510.

Li, Liu., Weijie, Meng & Bingyuan, Liu T (2022). The Mediating Role of Social Support in the Relationship Between Parenting Styles and Adolescent Drug Abuse Identification, *Frontiers in Psychology*, 12.

Pyszczynski, T., Greenberg, J., & Solomon, S. (2003). In the Wake of 9/11: The Psychology of Terror. *American Psychologist*, 58(7), 615-628.

Redonnet, B., Chollet, A., Forborne, E., Bowes, L., Melchior, M (2012) Tobacco, alcohol, Cannabis and other illegal drug use among young adults: The socioeconomic context,.. *Drug and alcohol dependence*, 121(3), 231-9.

Sakman, Ezgi., Solak, Nevin., Sümer, Nebi (2022). Socioeconomic Disadvantage as a Risk Factor for Attachment Insecurity: The Moderating Role of Gender, *Journal of Family Issues*, 1-22.

- Thorpe, H. H. A., Hamidullah, S., Jenkins, B. W., and Khokhar, J. Y. (2020). Adolescent neurodevelopment and substance use: receptor expression and behavioral consequences. *Pharmacology and Therapeutics*, 206,
- Tirado, Camila., Moreno, Oswaldo., Fuentes, Lisa., Rodriguez, Isis Garcia., Hernandez, Cindy., Muñoz Geovani (2023). Assets and stressors on adolescent substance use: The role of religiosity. *Encyclopedia of child and Adolescent Health*, 3, 654- 659.
- Wang C, Zhou T, Fu L, Xie D, Qi H, Huang Z. (2023). Risk and Protective Factors of Depression in Family and School Domains for Chinese Early Adolescents: An Association Rule Mining Approach. *Behav Sci (Basel)*. 29,13(11):893. doi: 10.3390/bs13110893.
- Woodward, Tara C., Smith, Megan L., Mann, Michael J., Kristjansson, Alfgeir., Morehouse Holly (2023). Risk & protective factors for youth substance use across family, peers, school, & leisure domains, *Children and Youth Services Review*, 151, 107027,